

szély a vevőt terhelné, aki az átadással tulajdonossá válnék. A jog technikai elrendezése a szabályozást e ponton eltolja. A másik példa: közjegyzői okirat alapján eszközölt végrehajtás ellen az 1912. LIV. t. cikk 39. §-a a végrehajtás megszüntetési pert adja jogeszközzül. Minthogy az ilyen perekben legtöbbször nem a végrehajtási jog fennállása, hanem az alapigény a vitás — a törvény korrekтивumot állít fel, kimondván, hogy erre a perre nem áll a végrehajtás megszüntetési pernek egyébként generális szabálya, hogy csak „post factum” érvényesíthető. Ezzel a pozitív rendelkezéssel a functio csere egy zavarát háritja el a törvény; enélkül a korrekтура nélkül a végrehajtás megszüntetési per egyáltalán nem szolgálhatna a jelzett szóbanforgó célra. De további zavarok elháritásáról már nem gondoskodik a törvény. Végrehajtás megszüntetési perben két egybehangzó ítélet esetén további fellebbvitel nincs. Ha a vitás jog létének tisztázása a rendszerinti per keretében történnék, esetleg harmadfoku felebbvitel lehetősége is adva volna, még két egybehangzó ítélet esetén is. A felebbvitel korlátozásának szabálya azon az elgondoláson épül, hogy a végrehajtási jog megszünésének kérdése eltűri a korlátozást nagyobb jogsérelem nélkül. Ez az elgondolás a közjegyzői okiraton alapuló végrehajtásra következő megszüntetési perben — ha a jog fennállása maga vitás — már nem áll. Nyilvánvaló zavar, melyet a functio csere idéz elő. A jogpolitikus aligha mellőzheti a functio csere szinte elvi tökéletlenségének felismerését.

Érdekes véletlen, hogy épen Sárffy „A végrehajtás megszüntetése iránti per” című könyvében említést tesz „a tágabb értelemben vett végrehajtás megszüntetési per”-ről, amelynek csak egyik példájául utal egy curia határozatra, mely külföldi tőzsedeírószági ítélet alapján vezetett végrehajtás ellen megindított megszüntetési perben megengedte és elbíráltta a játék kifogást — ami ugyancsak nem ítélet utáni post factum. (Id. munka 106. l.) A gyakorlat itt is kiküszöbölte a functio csere keltette zavart. A tágabb értelemben vett megszüntetési per terminológiája homályosan érezteti, hogy egy jogintézmény nem tulajdonképeni hivatására használták fel, egy szóval a functio cserét. A *duae sententiae conformes* tételének elháritásáról azonban már nem történik gondoskodás ezúttal se. B. S.

JOGALKOTÁS.

Uj jogszabályok.

A Phönix életbiztosító társaság bellöldi fiókjai ügyeinek rendezésével kapcsolatos egyes rendelkezések tárgyában kibocsátott 1936. évi 4040. M. E. sz. rendelet kiegészítése és a biztosító magánvállalatokra vonatkozó egyes kérdések szabályozása tárgyában hozott 1936. december hó 12. napján hatályba lépett 4800/1936. M. E. sz. rendelet. (B. K. 285. szám.)

A 4040/1936. M. E. sz. rendelet 1. §-a értelmében a Phönix

magyarországi fiókjainak üzletköréhez tartozó életbiztosítási szerződéseknek kell tekinteni azokat a szerződéseket, melyeket a társaság belföldi fiókja kötött, feltéve, hogy a biztosítási szerződés értelmében a szerződő fél a biztosítási díjat belföldön köteles fizetni és a társaság is belföldön köteles teljesíteni. A biztosított kérelmére a belföldi életbiztosítási állományhoz kell sorozni olyan életbiztosítási szerződést is, amely szerint a biztosítási díj, vagy a biztosítási összeg külföldön, vagy vagylagosan külföldön, vagy belföldön fizetendő ugyan, a díjakat azonban a belföldi fióknál fizették, vagy azokat, illetőleg a megfelelő díjtartalékot ide átutalták.

Az új rendelet értelmében az utóbb körülírt életbiztosítási szerződéseket a gondnok akkor is a belföldi biztosítási állományba köteles sorozni, ha a biztosított fél besorozási kérelmet nem terjesztett elő, ezen kívül belföldi állományba kell sorozni az olyan életbiztosítási szerződést is, amelyet a társaság anyaintézetével vagy valamely külföldi fiókjával kötöttek ugyan, de amelyet a biztosítási tartam folyamán 1936. évi április hó 8. napjáig a belföldi állományba vettek át és ezt az átvételt a társaság belföldi fiókja kötvényfüggelékben elismerte; a belföldi állományba sorozás azonban csak a kötvényfüggelékben meghatározott átvételi mértékig terjedhet. Ha az átvételt a belföldi fiók függelékben nem ismerte ugyan el, de a díjat 1936. évi április hó 8. napját közvetlenül megelőzően a belföldi fióknál fizették és az ily biztosítás az 1935. december 31-én zárult üzleti évre vonatkozó mérlegben a belföldi fióknál biztosítási állományában volt nyilvántartásba véve, az ily biztosítási szerződést a gondnok előterjesztésére a felügyelő hatóság a külföldi állományba sorozhatja és e kérdésekben támadt vita esetében a felügyelő hatóság bírói út kizárásával végérvényesen határoz.

A 4040/1936. M. E. sz. rendeletnek a társaság szolgáltatása mértékének a törvényszerű díjtáblázathoz való igazítására, illetve az eredeti mértéknek a különbözet megfizetésével való fenntartására vonatkozó rendelkezései abban az esetben alkalmazandók, ha a biztosítási összeg 1936. június hó 27.-e előtt esedékessé vált, de azt még nem fizették ki. Az új rendelet értelmében a biztosítási összegnek örökési illeték fedezetére visszatartott 20%-ra is ezt a rendelkezést kell alkalmazni.

A Phönix belföldi alkalmazottainak szolgálati viszonyai tekintetében az új rendelet az eddigi szabályokat azzal egészíti ki, hogy ha a társaság nyugdíjasa, kegydíjasa, alkalmazottjának vagy nyugdíjasának özvegye, vagy árvája, a társaságtól járó nyugdíját, vagy más hasonló természetű ellátását a gondnok az 1936. évi 4040/M. E. sz. rendelet 14. és 15. §-ai alapján akár a jelen rendelet hatálybalépése előtt, akár azt követően megállapította, illetőleg leszállította, nem igényelhet sem nyugdíjat, sem más ellátást, erre egyébként kötelezett oly részvénytársaságtól, melynek részvényei legalább 80%-ig 1936. június 27-én a társaság tulajdonában voltak.

Igen fontos, mert nem csupán a Phönix-üggyel kapcsolatos rendelkezésekre, hanem általában minden biztosítóvállalat műveleteire vonatkozik az a rendelkezés, hogy ha valamely biztosító magánvállalat egész biztosítási állományát, vagy annak valamely biztosítási ágra, illetve fajna vonatkozó részét egy másik biztosító magánvállalatra ruházza át és az állományát ruházást a felügyelő hatóság jóváhagyta, az átruházó biztosító vállalatnak az átruházott biztosítási szerződésekből eredő összes jogai és kötelezettségei az átvevő vállalatra szállnak át és az átruházó vállalatnak az átruházott biztosítási szerződésekből eredő kötelezettségei megszűnnek. A biztosítási szerződés átruházása, a vállalattal szemben jogosított félnek a biztosítási szerződésen alapuló jogait nem érinti. Az átruházó vállalattal kötött biztosítási szerződéstől azonban elállásnak csupán abból az okból, hogy a vállalat a biztosítási szerződésen alapuló jogokat és kötelezettségeket más biztosító vállalatra ruházza át, nincsen helye.

Az új rendelet az 1931. évi XXVI. t.-c. 2. §-ában kapott és legutóbb az 1936. évi XVIII. t.-c.-kel meghosszabbított felhatalmazásra hivatkozik. A hivatkozott § értelmében a miniszterium mindaddig, amíg azt a gazdasági és hitelélet rendjének megóvása szükségessé teszi, e célok érdekében rendelettel magánjogi és eljárási, úgyszintén a törvényhozás hatáskörébe tartozó egyéb rendelkezéseket is tehet.

Úgy vélem, hogy az 1931. évi XXVI. t.-c. alkotója nem gondolt arra, hogy a magánszemély tisztán magánjogi szerződési szabadságát korlátozza, illetve csorbítsa és a pacta sunt servanda elvét mellőzze, amennyiben ezeknek a jogoknak és elveknek csorbítását a gazdasági és hitelélet rendjének megóvása szükségessé nem teszi. A törvény alkalmazásának lehetőségei nem csupán a gazdasági és hiteléletben felmerülő eseményekhez kapcsolódnak, hanem a rendeleti úton való szabályozás szükségességéhez is, ami annyit jelent, hogy a rendeleti úton való szabályozás csupán abban az esetben megengedett, ha a törvényhozási úton való késedelmes rendelkezés veszélyt rejtene magában. A dolgok ismert mai állása szerint ilyen veszély nem forog fenn.

Visszakövetkeztetve tehát a rendelet megjelenéséből ennek meghozatalát előidéző körülményekre, azt kell feltételezni, hogy a biztosítási vállalatoknak olyan kényszerregyesülése van kilátásban, mely szerint a vállalatok valamely biztosítási ágra, illetve fajna kénytelenek működésüket korlátozni, ami eképpen azt eredményezi, hogy a biztosítást kötni kívánó személy a vállalatok versenye híján előre meghatározott vállalattal való ügyletkötésre lesz utalva. Azonban ebben az esetben sem látom annak szükségességét, hogy a más vállalattal szerződött fél kifejezett kényszerintézkedések útján legyen köteles olyan vállalattal biztosítási (hitel) ügyletet kötni, amely vállalattal szerződéses viszonyba lépni nem kíván és nem kívánt. Ilyen esetben a fél belátása és vélt szabad akaratelhatározása megnyugtatóbb eszköz a gazdasági és hitelélet rendjének megóvására, mint a rendelettel hatálybaléptetett kényszerintézkedés, különösen akkor, mi-

kor még nincs nyoma annak, hogy az államhatalom szavatol is a félre rákényszerített ügylet hiánytalan lebonyolításáért, vagy olyan felügyeleti intézkedéseket képes életbeléptetni, melyek minden kockázatot kizárnak. Nincs oka annak, hogy ez az egész kérdés törvényhozási úton ne legyen rendezhető.

A rendeletnek emellett még visszaható hatálya is van, amennyiben olyan állomány átruházására is vonatkozik, amely az új rendelet hatálybalépte előtt jött létre a felügyelő hatóság megfelelő jóváhagyásával. Az állomány átruházása esetében a pénzügyminiszter az átruházási szerződés, vagy ezzel kapcsolatos egyéb jogügyletek után járó okirati és vagyonátruházási illetéket, általános forgalmiadót és értékpapírforgalmi-adót elengedheti és mérsékelheti.

A pénzügyminiszter felhatalmazást nyer arra, hogy a 196/1923. M. E. sz. rendelet 33. §-a alapján fizetett felügyeleti díjak azt a részét, amely a felügyeleti költségek fedezése után fennmarad, az 1936/1937. költségvetési évtől kezdve „Életbiztosítási rendelkezési alap” elnevezésű alapba utalja és ennek felhasználásával fedezhesse azt a díjtartalékkfedezet-hiányt, mely a Phönix ügyeinek rendezése során az eddig tett intézkedések után még fennmaradt és támogatást nyújthatson olyan biztosító magánvállalatoknak, amelyeknek életbiztosítási díjtartalékkfedezetében hiány van, melynek pótlása a biztosítottakra való tekintettel közérdekből kívánatos. Ugyancsak felhatalmazást nyer a pénzügyminiszter arra, hogy az 1920. évi XXIV. t.-c. 18. §. 1. bekezdésének 1—4. pontjaiban felsorolt biztosítási díjak és más szolgáltatások után fizetendő biztosítási illetékeket 50%-kal felemelhesse és a befolyó többletet ugyane célra rendelt alapba beutalhassa. Ezekben az intézkedésekben a viszontbiztosítás egészen különös lehetőségei bontakoznak ki.

Ezzel kapcsolatban a pénzügyminiszter a 3020/1930. P. M. számú rendeletben a biztosítási illetékeket újból megállapította. Ezeket az illetékeket a biztosító intézetek a biztosított felektől beszédni és befizetni kötelesek. Az új illetékek 1. Beszedett biztosítási díjak és egyéb szolgáltatások után: jég- és életbiztosításoknál 1.5%; az eddigi jóváhagyott azoknak az életbiztosítási díjtáblázatoknak alapulvételével megkötött biztosításoknál, melyeknél a díjösszeg a biztosítási illetéket is magában foglalja, ha a biztosítások után fizetendő díjak összege havi 2 P-t nem halad meg, 2%; minden más ilyen biztosításoknál 3%. 2. A biztosító intézet által a biztosított, vagy kedvezményezett részére a biztosítási szerződés alapján teljesített minden szolgáltatás után: jég-, élet-, tűz- és szállítmánybiztosítás után 0.75%; minden más biztosításnál 1.5%. 3. Biztosítási okmányokra adott előlegek után 1.5%. 4. A biztosítási okmányok visszavásárlásáért 3%. Belföldön lakó, vagy általában belföldön tartózkodó felek által engedéllyel nem bíró biztosító vállalatokkal kötött biztosítási szerződés után az 5100/1931. M. E. sz. rendeletben meghatározott illeték helyett 3%. Mindezekhez járul a 2030/1932. M. E. sz. rendelet 15. §-a értelmében

mében járó 20%-os pótlék. Úgy értesülünk, hogy a rendelet értelmezése máris vitákra adott alkalmat. Vannak, akik az illetékfelelmesre vonatkozó rendelkezést alkalmazandónak tartják a nyugdíjalapokba történő befizetésekre s azok által teljesített szolgáltatásokra is. Úgy hisszük azonban, hogy ez az értelmezés jogosulatlan, mert az alaprendelet kifejezetten biztosító magánvállalatokról beszél.

A külfölddel szemben fennálló egyes tartozásoknak pengőértékben való ebfizetéséről szóló 6900/1931. M. E. sz. rendeletben megszabott letételi kötelesség mérvének megállapítása tárgyában hozott 1936. december 23-án hatálybalépett 3100/1936. P. M. számú rendelet (B. K. 292. sz.).

Ennek értelmében a 3100/1935. P. M. számú rendelet 2. §-ának 1. bekezdésében foglalt rendelkezés, amely az O. K. H. által kibocsátott kötvények alapjául szolgáló aranydollár értékre szóló, ott megjelölt kölcsönök tekintetében az adósnak kamat, illetőleg kezelési költség fejében fennálló letételi kötelességét szabályozza, hatályban marad.

Az aranyban teljesítendő fizetésekről szóló 4100/1932. M. E. sz. rendelet hatályának újabb meghosszabbítása tárgyában hozott 1936. december 23-án hatályba lépett 7250/1936. M. E. sz. rendelet (B. K. 292. szám).

Az új rendelet a 4100/1932. M. E. számú rendelet 1936. december 22-én lejáró hatályát 1937. december 22-ig bezárólag meghosszabbítja.

Az új rendelet értelmében az olyan hitelezők, akiknek javára valóssággal aranyban, vagy aranyérmékben való teljesítés van kikötve és akik e rendelet hatálybalépése előtt a követelés pengőértékben való elfogadása helyett a teljesítés elhasztását választotta, (410/1932. M. E. sz. rendelet 1. és 2. §.), a jelen rendelet hatálybalépésétől számított 30 nap alatt közzölheti adósával, hogy a követelésnek pengőértékben való kifizetését követeli. E nyilatkozat megtétele után azonban nem térhet vissza arra a kívánságra, hogy a fizetés a 410/1932. M. E. sz. rendelet 2. §-a értelmében elhasztassék.

A külföldiekkel szemben fennálló egyes tartozásoknak pengőértékben való befizetéséről szóló 6900/1931. M. E. számú rendelet hatályának további meghosszabbítása tárgyában kiadott 1936. december 23-án hatályba lépett 7180/1936. M. E. sz. rendelet (B. K. 292. szám).

A 6900/1931. M. E. számú rendeletet az 1290/1933., a 7600/1933., a 16.300/1933., a 16.301/1933., a 10.800/1934. és 10.900/1935. M. E. számú rendeletek kiegészítették és módosították. Az így kiegészített: